

§ 162

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Matias Pajulan toivomuspöytäkirjasta koskien nuorten aloitejärjestelmän ongelmakohtien korjaamista

HEL 2022-005445 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää kannatettavana toivomuspöytäkirjasta nuorten aloitteisiin liittyvistä ongelmakohtista, kuten kaupungin sisäisiin ohjeisiin liittyviin haasteisiin ja toteaa, että toivomuspöytäkirja on linjassa kaupungin tunnistamien kehittämiskohteiden kanssa. Kansliapäällikkö on asettanut vuodelle 2022 kaupunkiyhteisen aloitejärjestelmän kehittämistyöryhmän, jossa pyritään korjaamaan nuorten aloitteisiin liittyvät ongelmakohdat, kuten kaupungin sisäisiin ohjeisiin liittyvät haasteet.

Nuorten aloitteet

Nuorten aloitteella tarkoitetaan helsinkiläisten 13–17-vuotiaiden tekemiä aloitteita kaupungin toimintaan kuuluvissa asioissa. Nuorten aloiteoikeuden tavoitteena on kannustaa nuorten osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Samalla aloitteet tuovat kaupungin eri toimialoille tietoa nuorten toiveista ja tavoitteista. Helsingin nuorten aloitejärjestelmä on otettu käyttöön vuonna 2015 ja se on sekä kansallisesti että kansainvälisesti ainutlaatuinen malli. Nuorten aloitejärjestelmä on rakennettu mukailen kuntalaisten aloiteoikeutta, mutta siinä on huomioitu nuorten erityistarpeet ja demokratiakasvatuksen mahdollisuudet.

Aloitteet tehdään Nuorten Helsinki -sivuston kautta. Aloitteen voi tehdä myös sähköpostitse tai kirjallisesti toimittamalla sen kaupungin kirjaimoon. Kaupunginsihteerit vastaavat nuorten aloitteiden asianohjauksesta ja selvitysten pyytämisestä toimialoilta sekä pormestarin tai apulaispormestarin vastausten laatimisesta ja niiden lähettämisestä aloitteen tekijöille. Toimialojen asiantuntijat laativat aloitteiden vastaamiseksi tarvittavat selvitykset ja vastaavat mahdollisista yhteydenotoista aloitteen lähettäneeseen nuoreen. Nuorisopalvelut julkaisee nuorten jättämät aloitteet ja niihin saapuneet pormestarin tai apulaispormestarin allekirjoittamat vastaukset Nuorten Helsinki – sivustolla.

Hallintosäännön 26 luvun 3 §:n mukaan kaupunginhallitus esittää valtuuston tietoon kahdesti vuodessa tehdyt nuorten aloitteet, niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet sekä nuorisoneuvoston asiasta antaman lausunnon. Päätöksentekoa yksittäisten aloitteiden osalta ei pöydälle-

13.09.2022

panoa tai toivomusponsia lukuun ottamatta sallita. Kun valtuustossa käsitellään nuorten aloitteita, kolmella nuorisoneuvoston valitsemalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus kokouksessa hallintosäännön 29 luvun 7 §:n nojalla.

Nuorten aloitejärjestelmä on osa laajempaa Helsingin nuorten vaikuttamisen kokonaisuutta. Se vastaa osaltaan kaupunginhallituksen 7.2.2022 toimialoille asettamaan tavoitteeseen siitä, että lasten ja nuorten ääni kuuluu monipuolisesti kaupungissa.

Kaupunginhallituksen 7.2.2022 päätöksen mukaisesti Helsinkiin on perustettu Lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmä. Ohjausryhmän tehtävänä on edistää kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamista ja vaikuttamistoiminnan yhteensovittamista ja kehittämistä ja laatia lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen ja vaikuttamisympäristöjen toimeenpanoon konkreettiset toimenpiteet. Toimenpiteet käsitellään kaupunkitasoisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausrakenteessa (HYTE) sekä kaupungin osallisuusmallin ohjausrakenteissa ja toimielimissä. Ohjausryhmä huolehtii, että osallistumisen ja vaikuttamisen toimintatapoja ja kanavia kehitetään kaupunkiyhteisesti ja kehittämisessä ja arvioinnissa kuullaan lapsia ja nuoria.

Helsingissä on tunnistettu nuorten aloitejärjestelmään liittyvät ongelmat, jotka sisältävät myös haasteet kaupungin sisäisiin ohjeisiin liittyen. Helsingin kaupungin tiedonhallinnan opas (Tiedonhallinnan ohjeet, Asianhallintaopas, kaupunginkanslia 15.6.2022) antaa kaupunkiyhteiset periaatteet, ohjeet ja menettelytavat asianhallintaan. Virastot, toimialat ja liikelaitokset voivat antaa omia tarkentavia ohjeita. Opas on tarkoitettu kaikille työssään tietoa käsitteleville. Vastuu asiakirjahallinnon toteutuksesta on toimialojen, virastojen ja liikelaitosten johtavilla viranhaltijoilla, jotka delegoivat tehtävät edelleen omassa organisaatiossa. Opas ei sisällä ohjeita nuorten aloitteiden vastaamiseen. Kulttuurin ja vapaa-ajantoimiala ja kaupunginkanslia ovat yhdessä tehneet tarkentavan ohjeen nuorten aloitteisiin vastaaville valmistelijoille. Ohjeet löytyvät kaupungin intrasta Ohjeet -sovelluksesta. Ohjeella on pyritty lisäämään kaupungin toimialojen ja palvelujen osaamista ja ymmärrystä nuorten aloitejärjestelmästä. Ohjeessa ohjeistetaan, että selvityksestä tulisi käydä ilmi aloitteen johdosta tehdyt toimenpiteet tai suunnitellut toimenpiteet toimialalla, perustelut tehdylle päätökselle tai ratkaisulle - silloinkin, kun aloitteessa esitetty asia ei voida toteuttaa tai edistää, tieto siitä, mistä aloitteen johdosta tehtyjä toimenpiteitä pystyy seuraamaan ja miten nuori voi mahdollisesti osallistua toimenpiteiden jatkokehittämiseen tai toteuttamiseen sekä yhteystiedot, joista voi kysyä lisätietoja aloitteeseen liittyen. Ohjeessa todetaan, että on tärkeää, että aloitteen tekijä tuntee tulevaisuutta kuulluksi. Ohje suosittaa, että kullakin toimialalla selvityksen valmistelija on mahdollisimman pian

asian vireille tultua yhteydessä aloitteen tekijään ja että valmistelijan on hyvä keskustella nuoren kanssa joko aloitteen toteuttamisen tavasta tai mahdollisista vaihtoehtoisista keinoista edistää aloitteessa mainittuja asioita. Tällä pyritään varmistamaan, että valmistellaan vastausta oikeaan kysymykseen. Ohjeessa korostetaan, että tärkeintä selvityksessä on asiasisältö ja että nuorelle menevän vastauskirjeen laatimista helpottaa, jos sen pohjana olevat selvitykset on kirjoitettu selkeällä kielellä, ja niissä on otettu huomioon aloitteen tekijän ikä.

Helsingin kaupungin tarkastuslautakunta on 26.3.2021 laatinut arviointimuistion nuorten vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta (2020). Siinä todetaan, että nuorten aloitteet on käsitelty hallintosäännön ja muiden kaupungin ohjeiden mukaisesti lukuun ottamatta sitä että nuorisijaosto ei ole seurannut nuorten aloiteoikeuden toteutumista, ja että nuorten aloitejärjestelmää on alettu kehittää kaupungin linjausten mukaisesti, mutta kehittäminen on ollut hidasta ja uudistuksia on tehty vähän vuosina 2019–2020. Arviointikertomuksessa tulee esille, että aloitteiden käsittely ja siihen liittyvä vuorovaikutus eivät tyydytä nuoria. Nuoret ovat tyytymättömiä aloitteiden pitkään käsittelyaikaan ja vähäiseen vuorovaikutukseen aloitteiden käsittelyprosessissa. Haasteena on ollut, että ohjeistus aloitteisiin vastaamisesta ei aina tavoita aloitevastauksen valmistelijaa toimialalla eikä ohjeistus ole esimerkiksi vuorovaikutuksen osalta toimialoja velvoittava.

Nuorten aloitteisiin vastaamista koskevassa ohjeessa suositellaan, että toimialoilla aloitteiden vastauksia valmistelevat olisivat mahdollisimman pian asian vireille tulon jälkeen yhteydessä aloitteen jättäneeseen nuoreen. Aloitteita tehneet nuoret kokevat tärkeäksi sen, että he tulevat kuulluksi aloiteprosessin aikana. Ohje suosittelee, mutta ei velvoita toimialoja vuorovaikutukseen, eikä vuorovaikutuksen toteutumista seurata. Toimialoja ei kuitenkaan ole veloitettu raportoimaan, millä tavalla ne ovat yhteydessä aloitteen tekijään, joten aloitevastauksen valmistelun aikaisesta vuorovaikutuksesta ei ole tarkkaa tietoa.

Lisäksi on tunnistettu, että nykyinen nuorten aloitteiden käsittelyprosessi on monivaiheinen, hidaskäyttöinen ja sisältää paljon manuaalista työtä. Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa annettiin toimenpidesuosituksia koskien nuorten aloitejärjestelmää ja sen kehittämistä. Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan, että kaupunginkanslian tulee yhdessä toimialojen kanssa varmistaa, että toimialoilla vastauksia valmistelevat ovat vuorovaikutuksessa aloitteen tekijän kanssa ja että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa keventää nuorten aloiteprosessia.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on sovittu, että nuorisijaosta seuraa vuoden ensimmäisessä kokouksessa nuorten aloiteoikeuden toteutu-

mista Helsingin kaupungissa. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nuorisosaasto on seurannut nuorten aloiteoikeuden toteutumista 18.03.2021 § 8 ja 27.01.2022 § 6.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala aloitti nuorten aloitejärjestelmän kehittämisen vuonna 2021, jolloin toteutettiin aloitteita koskeva palvelumuotoiluprojekti. Sen avulla muodostettiin kokonaiskuva aloitejärjestelmän nykytilasta ja roolista nuorten vaikuttamisen kokonaisuudessa ja luotiin suuntaviivat järjestelmän kehittämiseksi.

Tällä hetkellä kehittämistyöstä vastaa kansliapäällikön 2.3.2022 § 58 asettama kaupunkiyhteisen nuorten aloiteprosessin uudistamisen työryhmä, jonka tehtävänä on arviointikertomuksen suositusten mukaisesti keventää nuorten aloitteiden käsittelyä. Työryhmä etsii ratkaisuja aloiteprosessin parantamiseksi ja keventämiseksi sekä määrittelee toimijoiden roolit ja yhtenevät käytännöt toimialoille. Työryhmää on nimetty jäseniä kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta, kaupunginkansliasta sekä kaksi nuorisoneuvoston jäsentä. Työryhmän puheenjohtajana toimii osallisuus- ja neuvontayksikön päällikkö kaupunginkansliasta ja varapuheenjohtajana aluepäällikkö kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että toivomusponnessa esiin nostetut asiat on kaupungilla tapahtuvassa kehittämistoiminnassa tunnistettu ja niitä tullaan korjaamaan kansliapäällikön asettamassa aloiteprosessin uudistamisen työryhmässä.

Esittelijä

nuorisosaainjohtaja
Mikko Vatka

Lisätiedot

Heli Kinnula, suunnittelija, puhelin: 310 89144
heli.kinnula(a)hel.fi

Liitteet

1 Pajula Matias, toivomusponsi, Kvsto 13.4.2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

13.09.2022

Kaupunginkanslia on pyytänyt kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa 30.9.2022 mennessä kaupunginhallitukselle valtuutettu Matias Pajulan toivomusponnosta, jossa kaupunginvaltuusto edellyttää selvitettävän mahdollisuutta korjata nuorten aloitteisiin liittyvät ongelmakohdat, kuten kaupungin sisäisiin ohjeisiin liittyvät haasteet. Toivomusponsi kokonaisuudessaan on liitteenä.

Asiasta ei ole pyydetty lausuntoa muilta lauta- tai johtokunnilta.

Esittelijä

nuorisoasiainjohtaja
Mikko Vatka

Lisätiedot

Heli Kinnula, suunnittelija, puhelin: 310 89144
heli.kinnula(a)hel.fi

Liitteet

1 Pajula Matias, toivomusponsi, Kvsto 13.4.2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano